

Κάλαντα

Ομάδες παιδιών ή και ώριμων ανδρών γυρνούν στα σπίτια κρατώντας ένα τρίγωνο συρμάτινο και το χτυπούν με ένα ευθύ σιδερένιο αντικείμενο, για να παράγει τον απαιτούμενο ήχο. Άλλοτε έχουν μαζί τους φουσαρμόνικες ή ακορντεόν, και στα νησιά βιολιά και κιθάρες.

Εκτός από τους συνηθισμένους ευχητήριους στίχους, ανάλογα με το «νοικοκύρη του σπιτιού» προσθέτουν κατάλληλους στίχους. Έτσι, αν απευθύνονται σε τσέλιγκα, εγκωμιάζουν τα πρόβατά του με τα λόγια:

«Μέσα σε τούτη την αυλή τη μαρμαροστρωμένη
εδώ 'να χίλια πρόβατα και πεντακόσια γίδια
και χίλιασαν και μίλιασαν και γίν'καν τρεις χιλιάδες».

Τα κάλαντα ποικίλουν από τόπο σε τόπο. Έτσι **στη Μακεδονία** υπάρχει το έθιμο της Πρωτοχρονιάς άτομα μεγάλης ηλικίας να γυρνούν μεταμφιεσμένα στα σπίτια. Η αμοιβή τους είναι: αλεύρι, τραχανάς, λουκάνικα και άλλα είδη τροφίμων. Αφού συγκεντρώσουν την ποσότητα που θέλουν, συγκεντρώνονται σ' ένα σπίτι, μαγειρεύουν και γλεντούν. Πάλι μεταμφιεσμένοι και κρατώντας κουδούνια που δημιουργούν δυνατό θόρυβο περιφέρονται την παραμονή των Φώτων. Ο θόρυβος αποβλέπει να φοβίσει και να διώξει τους καλικάντζαρους.

Στη Μύκονο τα παιδιά κρατούν στο χέρι τους φαναράκι που το ανάβουν σε εκκλησία του Αγίου Βασιλείου.

Στη Σίφνο για το κάθε παιδί γράφονται διαφορετικοί στίχοι από λαϊκούς ποιητές.

Στην Κέρκυρα, εκτός από τα παιδιά με τη φουσαρμόνικα, περιφέρονται στα σπίτια ολόκληρα λαϊκά συγκροτήματα με βιολιά και ακορντεόν και τοπικές μπάντες.

Η ανταμοιβή για τους ύμνους και τις ευχές είναι κυρίως χρηματική και διάφορα κεράσματα.

Η προέλευση των καλάντων

Την ονομασία τους, την πήραν από την λατινική λέξη *calenda*, που διαμορφώθηκε από το ελληνικό ρήμα *καλώ*. Παιδιά, κατά ομάδες, περιφέρονταν και περιφέρονται στα σπίτια, στους δρόμους, στα καταστήματα και τραγουδούν με ειδικό όργανο τραγούδια, που αφορούν τα Χριστούγεννα, τη γιορτή

της Πρωτοχρονιάς, τη γιορτή του Μ. Βασιλείου και μερικά και την Περιτομή του Χριστού.

Το έθιμο αυτό προϋπήρχε στην Ελλάδα, πριν από την Ρώμη. Τα παιδιά κρατούσαν ένα κλαδί ελιάς ή δάφνης, στολισμένο με καρπούς και άσπρο μαλλί (η λεγόμενη ειρεσιώνη, από το έριο = μαλλί), γύριζαν και τραγουδούσαν και τους έδιναν δώρα.

Μετά, πήρε το έθιμο αυτό και η Ρώμη. Στο Βυζάντιο κρατούσαν ραβδιά, ή φανάρια, ή ομοιώματα πλοιαρίων ή και κτιρίων, στολισμένα και τραγουδώντας, συνόδευαν το τραγούδι με κρούση τριγώνου ή τύμπανου... (περίφημος ο σχετικός πίνακας του Νικηφόρου Λύτρα ο τυμπανιστής - 1832- 1927).

Σήμερα η βάση, και μάλιστα στους Πόντιους, διασώζεται άθικτη. Ακούμε κάλαντα πολλά και ποικίλα, με πολλές παραλλαγές και αποχρώσεις, στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας μας.